

EUROOPA KOHTU OTSUS
2. detsember 1997*

[...]

Töötajate liikumisvabadus – Võrdne kohtlemine – Sotsiaalkindlustus – Riiklik õigusakt, millega antakse perekonnaseisutunnistustele erinev tõendusjõud sõltuvalt sellest, kas need on välja antud kodu- või välismaal

Kohtuasjas C-336/94,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Sozialgericht Hamburgi (Saksamaa) esitatud taotlus, millega soovitakse saada nimetatud kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

Eftalia Dafeki

ja

Landesversicherungsanstalt Württemberg,

eelotsust EÜ asutamislepingu artiklite 48 ja 51 tõlgendamise kohta Saksamaa sätete valguses, millega antakse perekonnaseisutunnistustele erinev tõendusjõud sõltuvalt sellest, kas need on välja antud Saksamaal või välismaal,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: neljanda ja kuuenda koja esimees presidendi ülesannetes H. Ragnemalm, kohtunikud G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida, J. L. Murray, D. A. O. Edward, J.-P. Puissochet, G. Hirsch, P. Jann (ettekandja-kohtunik) ja L. Sevón,

kohtujurist: A. La Pergola,

kohtusekretär: vanemametnik H. A. Rühl,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- Dafeki, esindaja: advokaat Johann S. Politis, Ateena,

- Saksamaa valitsus, esindajad: liidu majandusministeeriumi kõrgem ametnik Ernst Röder ja sama ministeeriumi nooremametnik Bernd Kloke,

- Kreeka valitsus, esindajad: õigusnõunik valitsuse riikliku õigusnõukogu juures Panagiotis Kamarineas, valitsuse riikliku õigusnõukogu volitatud esindaja Kyriaki

* Kohtumenetluse keel: saksa.

Grigoriou ja välisministeeriumi Euroopa õiguse asjade eritalituse erakorraline abiõigusnõunik Ioanna Galani-Maragkoudaki,

- Euroopa Ühenduste Komisjon, esindaja: õigusnõunik Jörn Sack,

võttes arvesse kohtuistungil ettekannet,

olles kuulanud 22. oktoobri 1996. aasta kohtuistungil ära Dafeki, esindaja: Johann S. Politis; Landesversicherungsanstalt Württembergi, esindaja: vanemametnik Eberhard Graner; Saksamaa valitsuse, esindaja: liidu majandusministeeriumi nooremametnik Sabine Maaß; Kreeka valitsuse, esindaja: abiõigusnõunik valitsuse riikliku õigusnõukogu juures Fokion Georgakopoulos ja Ioanna Galani-Maragkoudaki; ning komisjoni, esindaja: Jörn Sack, suulised märkused,

olles kuulanud 3. detsembri 1996. aasta kohtuistungil ära kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Oma 12. septembri 1994. aasta määrusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 28. detsembril 1994, esitas Sozialgericht (sotsiaalkohus) Hamburg EÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Euroopa Kohtule eelotsuse küsimuse EÜ asutamislepingu artiklite 48 ja 51 tõlgendamise kohta Saksamaa õigusnormide valguses, millega antakse perekonnaseisutunnistustele erinev tõendusjõud sõltuvalt sellest, kas need on välja antud Saksamaal või välismaal.
- 2 Kõnealune küsimus tõstatati Dafeki ja Landesversicherungsanstalt Württembergi (Saksamaa vanaduspensioni fond, edaspidi „pensionifond”) vahelises kohtumenetluses.
- 3 Dafeki sündis Kreekas ja tal on Kreeka kodakondsus. Ta on töötanud Saksamaal alates 1966. aasta maist. Dafeki sünnikuupäevaks on tema perekonnaseisudokumentidel 3. detsember 1933. Trikala piirkonnakohus parandas kõnealust kuupäeva ainukohtuniku 4. aprilli 1986. aasta otsusega vastavalt arhiivide ja registrite kadumise korral kehtivale menetlusele. Alates sellest ajast on perekonnaseisuregistris ja Dafeki perekonnaseisudokumentides kirjas, et ta sündis 20. veebruaril 1929. Talle väljastati niisiis uus sünnitunnistus.
- 4 19. detsembril 1988 taotles Dafeki pensionifondist 60-aastaseks saanud naistele mõeldud ennetähtaegset vanaduspensioni. Sel eesmärgil esitas ta esmalt Kreeka pädevate asutuste väljastatud uue sünnitunnistuse ning seejärel pensionifondi taotlusel parandamisotsuse. Kuigi ta vastas kõikidele muudele pensioni saamise nõuetele, lükkas pensionifond tema taotluse tagasi, tuginedes oma otsuse tegemisel sünnikuupäevale enne parandust. Kuna ka tema järgnev vastuväide lükati tagasi, esitas Dafeki hagi Sozialgericht Hamburgile.
- 5 Saksamaa õiguses on Personenstandsgesetzi (perekonnaseisuseadus) (PStG) paragrahvis 66 sätestatud, et perekonnaseisudokumentidel on samasugune tõendusjõud nagu perekonnaseisuregistritel; PStG paragrahvi 60 lõikes 1 on sätestatud, et kõnealuste registritega tõendatakse põhiliselt abielusid, sünde ja seoses nende sündmustega registreeritud andmeid, kui neid on nõuetekohaselt peetud. Tõendeid nende ebaõigsuse

kohta võib siiski esitada. Bundessozialgerichti (liidu sotsiaalkohus) kohtupraktika ja õigusteooria kohaselt kohaldatakse PStG paragrahvi 66 üksnes Saksamaal, mitte välismaal väljaantud dokumentide suhtes, kaasa arvatud hilisemaid parandusi käsitlevate välismaal väljaantud dokumentide suhtes. Sellest järeldub, et kui tunnistused on koostatud teises riigis, ei saa need kasu õigsuse eeldusest, mistõttu jätkas asja arutav kohus talle esitatud dokumentide uurimist tõendite vaba hindamise põhimõtte kohaselt. Seda uurides peab kohus võtma eelkõige arvesse kohtupraktika põhimõtet, millega luuakse eeldus, et mitmete erinevate kuupäevadega dokumentide vastuolu korral peetakse õigeks seda dokumenti, mis muude piisavate tõendite puudumisel on sündmusele kronoloogiliselt kõige lähemal, ning sellest tulenevalt käesoleval juhul esimest sünnitunnistust.

- 6 Sozialgericht Hamburg küsib, kas tõendite vaba hindamise põhimõtte kohaldamine perekonnaseisutunnistuste tõendusjõu suhtes on kooskõlas ühenduse õigusega, eelkõige asutamislepingu artiklitega 48 ja 51, kodakondsusel põhineva kaudse diskrimineerimisena. Kui Dafeki oleks esitanud Saksamaa perekonnaseisuregistri väljaantud dokumendid, oleks tema parandatud sünnikuupäev kiidetud heaks edasise uurimiseta.
- 7 Seejärel otsustas Sozialgericht Hamburg peatada menetluse ja esitas Euroopa Kohtule järgmise eelotsuseküsimuse:

“Kas Saksamaa sotsiaalkindlustusasutused ja kohtud on ühenduse õiguse kohaselt kohustatud (ja mil määral) tunnistama, et välismaal väljaantud perekonnaseisutunnistused ning välismaiste kohtute otsused, milles määratakse kindlaks perekonnaseisuandmed või parandatakse neid, on siduvad sotsiaalkindlustushüvitise saamise õigust käsitlevates menetlustes?”
- 8 Siseriiklik kohus soovib oma küsimusega tegelikult teada saada, kas asutamislepingu artiklis 48 on nõutud, et liikmesriikide pädevad sotsiaalkindlustusasutused ja kohtud tunnustaksid menetluses, kus määratakse kindlaks võõrtöötaja õigus sotsiaalkindlustushüvitistele ühenduse kodanikuna, teiste liikmesriikide pädevate asutuste väljaantud perekonnaseisutunnistusi ja samalaadseid dokumente.
- 9 Algul tuleks meeles pidada, et asutamislepingu artikli 48 lõike 2 kohaselt tähendab töötajate liikumisvabadus igasuguse kodakondsusel põhineva liikmesriikide töötajate diskrimineerimise kaotamist nii töölevõtmisel, töö tasustamisel kui ka muude töötingimuste puhul.
- 10 Kui Dafeki on liikmesriigi kodanik, kes on töötanud teises liikmesriigis, kus ta taotleb kõnealuse töö alusel vanaduspensionit, kuulub tema juhtum kõnealuse sätte kohaldamisalasse.
- 11 Selleks, et tugineda sotsiaalkindlustushüvitise saamise õigusele, mis tuleneb asutamislepinguga tagatud töötajate liikumisvabaduse õiguse kasutamisest, peavad töötajad tingimata esitama tõendid teatud perekonnaseisuregistritesse kantud andmete kohta.
- 12 Saksa õigusnormidest, nagu siseriiklik kohus on need esitanud, selgub, et kõnealuste sätetega teise liikmesriigi pädevate asutuste väljastatud perekonnaseisutunnistustele antud tõendusjõud on Saksamaa asutuste koostatud tunnistustele antud tõendusjõust väiksem.

- 13 Seega, kuigi neid kohaldatakse töötaja kodakondsusest olenemata, oleksid kõnealused sätted tegelikult kahjulikud nende töötajate suhtes, kes on teiste liikmesriikide kodanikud.
- 14 Saksamaa valitsus väidab siiski, et liikmesriikide vahel on märkimisväärsed erinevused perekonnaseisuregistrite pidamist ja parandamist reguleerivate sätete osas, kuna seadusandja otsuseid mõjutavad suuresti erinevad faktilised asjaolud ja õiguslikud kaalutlused. Eelkõige ei ole autentsust käsitlevad sätted Kreeka Vabariigis samasugused nagu Saksamaa Liitvabariigis. Esimesena nimetatud riigis ei ole muuhulgas ebatavaline, et ainukohtuniku otsusega muudetakse sünnikuupäeva ja et selleks piisab kahe tunnistaja tunnistusest. Paljud Kreeka kodakondsusega võõrtöötajad on kasutanud seda võimalust. Saksamaa pädev kindlustusasutus on tähele pannud sadu juhtumeid, kus tööleasumisel avaldatud sünnikuupäev erines oluliselt pensionitaotlusele märgitud kuupäevast. Üldiselt oli tehtud muudatus töötajale kasulik.
- 15 Komisjon märgib ka, et perekonnaseisuga seotud küsimused lahknevad märkimisväärselt eri liikmesriikides, kuna väga mitmesugused kultuurinähtused ja teatud välissündmused (nt sõjad ja territooriumi loovutamised) on mõjutanud tugevalt kõnealuseid süsteeme. Seetõttu on raske lähtuda eeldusest, et faktilised ja õiguslikud olukorrad on identsed või samaväärsed. Ühenduse tasandil puuduvad ühismeetmed. Peale selle ei ole ühendusel üldist pädevust sätestada perekonnaseisu suhtes kohaldatavat õigust ega perekonnaseisudokumentide tõendusjõuga seotud küsimusi. Neil juhtudel leiab komisjon, et Saksamaa tava ei ole kehtiva ühenduse õigusega vastuolus.
- 16 Esmalt tuleb arvesse võtta riikide õiguskordade vahelisi märkimisväärsed erinevusi seoses sünnikuupäeva parandamise tingimuste ja menetlustega ning teiseks asjaolu, et praegu ei ole liikmesriigid ühtlustanud kõnealust valdkonda ega võtnud kasutusele selliste otsuste vastastikuse tunnustamise süsteemi, nagu on ette nähtud 27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (EÜT 1972, L 299, lk 32) kohaldamisalasse kuuluvate kohtuotsuste puhul.
- 17 Võimalus edukalt vaidlustada põhikohtuasja puhul arutatava perekonnaseisutunnistuse õigsus sõltub suurel määral sellise sünnitunnistuse muutmisel järgitavast menetlusest ja muutmise tingimustest. Need võivad erineda märkimisväärselt eri liikmesriikides.
- 18 Sellest tulenevalt ei pea liikmesriigi haldusasutused ja kohtud ühenduse õiguse alusel pidama samaväärseteks oma riigi pädevate asutuste tehtud perekonnaseisutunnistuste hilisemaid parandusi ega teise liikmesriigi pädevate asutuste tehtud parandusi.
- 19 Sellest hoolimata ei ole võimalik töötajate liikumisvabadusest tulenevaid õigusi kasutada, kui ei esitata perekonnaseisudokumente, mille on tavaliselt välja andnud töötaja päritoluriik. Sellest järeldub, et liikmesriigi haldusasutused ja kohtud peavad tunnustama teiste liikmesriikide pädevate asutuste väljaantud perekonnaseisutunnistusi ja sarnaseid dokumente, välja arvatud juhul, kui kõnealuse üksikjuhtumiga seotud konkreetsed tõendid kahjustavad tugevalt nende õigsust.
- 20 Sellistel juhtudel ei või teise liikmesriigi kohtu tehtud paranduse arvessevõtmise keeldumist põhjendada siseriikliku sättega, milles kehtestatakse üldine ja abstraktne eeldus, mille kohaselt mitmete eri kuupäevadega dokumentide lahknevuse korral peetakse

muude piisavate tõendite puudumisel õigeks seda dokumenti, mis on väljaantud tõendatavale sündmusele kronoloogiliselt lähimal ajal.

- 21 Euroopa Kohtule esitatud küsimusele tuleb seetõttu vastata, et liikmesriigi pädevad sotsiaalkindlustusasutused ja kohtud peavad kõnealustes menetlustes, milles määratakse kindlaks võõrtöötaja õigus saada sotsiaalkindlustushüvitisi ühenduse kodanikuna, tunnustama teiste liikmesriikide pädevate asutuste väljaantud perekonnaseisutunnistusi ja sarnaseid dokumente, välja arvatud juhul, kui nende õigsust kahjustavad tugevalt kõnealuse üksikjuhtumiga seotud konkreetsed tõendid.

Kohtukulud

- 22 Euroopa Kohtule märkusi esitanud Saksamaa ja Kreeka valitsuste ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

vastates küsimusele, mille Sozialgericht Hamburg esitas talle oma 12. septembri 1994. aasta otsusega, otsustab:

Liikmesriigi pädevad sotsiaalkindlustusasutused ja kohtud peavad kõnealustes menetlustes, milles määratakse kindlaks võõrtöötaja õigus saada sotsiaalkindlustushüvitisi ühenduse kodanikuna, tunnustama teiste liikmesriikide pädevate asutuste väljaantud perekonnaseisutunnistusi ja sarnaseid dokumente, välja arvatud juhul, kui nende õigsust kahjustavad tugevalt kõnealuse üksikjuhtumiga seotud konkreetsed tõendid.

Ragnemalm

Mancini

Moitinho de Almeida

Murray

Edward

Puissochet

Hirsch

Jann

Sevón

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 2. detsembril 1997 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

R. Grass

G.C. Rodríguez Iglesias